

ברוך שאמר- Lesson Nine

מנהגי סדר היום שחרית מהרי"ן טו Source 1¹

ט. לא דיבר קודם ברכת התורה וקריאת שמע¹² שהוא קבלת עול מלכות שמים^{כב}.

Translation: He did not speak after awaking until after he had pronounced the Birchos Ha'Torah and recited Kriyas Shema which is deemed to be the primary manner in which we accept the governance of G-d.

Source 2

והטעם הוא על פי מה שכ' בספר אגרא
דפרקא אות ר"ה בשם חלמידי
הבעל שם טוב הקדוש שכפי המחשבה והדיבור
הראשון של היום כן נגררין כל המחשבות
והמעשים של כל היום ועל כן דקדק שדיבורו
הראשון יהי קבלת התורה ועול מצות, וכן כ'
בספר החינוך מצוה ת"כ מוצא בספר חרדים
פרק א' ממצוה עשה אות ט"ו כי זהו
האדם זוכר בצוקר אחדות ה' כו' ויתן אל לבו
כי עיניו פקוחות על כל דרכיו כו' הלא יהי
לו למשמר מחשבתו זאת כל היום ההוא.

Translation: The reason not to speak after awaking and before pronouncing the Birchos Ha'Torah and reciting Kriyas Shema is provided by the book: Agra D'Pirka, Section 305, in the name of the students of the holy Ba'Al Shem Tov, as follows: all of our thoughts and acts during the day are governed by the first words and thoughts that we have each day. That is why the Ba'Al Shem Tov was careful that his first words each day were centered around accepting the governance of G-d and assuming the responsibility of fulfilling the Mitzvos. So it is written in the Sefer HaChinuch, Mitzvah 420, as cited in the Sefer Chareidim, Chapter 1 of the positive commandments, that when one remembers the singularity of G-d upon waking and takes it to heart, then his eyes remain alert to insure that he has proper thoughts throughout the day.

1. Sulitza (also spelled Sulitz, Solitza or Solitz) is a Hasidic dynasty originating in Sulitza (Sulița), Romania. The present Rebbe of Sulitza is Rabbi Yaakov Yisroel VeYeshurun Rubin. His synagogue is in Far Rockaway, Queens, NY

What We Can Learn About Tefila From The Machzor Roma

Source 3

12) בספר מאורי ציון (בסוף ספר פתורא דאבא) ערך ק' אות ד' הביא בשם ספר מקדש מלך פרישת בלק דרמ"ח חיבות יש בקריאת שמע נגד איברי אדם וכשישן ומסתלק נשמתו נכנסין ברמ"ח איבריו רמ"ח איברי הקליפה ואפילו יעשה כמה מצות אין הטומאה יוצאת מהרמ"ח איבריו עד שקורא קריאת שמע ובכל תיבה שקורא מפנה הטומאה.

Translation: The book, M'Orei Tzion, section 100 subsection 7, cites in the name of the book: Mikdash Melech Parshas Balak, that the 248 letters in Krias Shema correspond to the 248 bones in a person's body. When the person sleeps and his soul departs from him, spiritual impurities enter each of his 248 bones. The next day, even if a person performs many Mitzvos, the impurities do not depart from his 248 bones until he recites Krias Shema. Each word of Krias Shema purifies one of his bones.

ברוך
שְׁאֵכֶר יְהוָה הָעוֹלָם בְּרוּךְ אוֹכֵר וְעוֹשֶׂה
בְּרוּךְ נוֹר וּמִקְמִים בְּרוּךְ אֵל חַי לְעַד וּמִקְמִים לְנֶעֱמַ בְּרוּךְ עֹשֶׂה בְּרֵאשִׁית
בְּרוּךְ מְרַחֵם עַל הָאָרֶץ בְּרוּךְ מְרַחֵם עַל הַבְּרִיּוֹת בְּרוּךְ מְשַׁלֵּם שְׂכָר
טוֹב לִירְאֵיו בְּרוּךְ פּוֹדֶה וּמַצִּיל בְּרוּךְ הוּא וּבְרוּךְ שְׂכֹן: בְּרוּךְ אַתָּה
יְיָ אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם הָאֵל הַמֶּלֶךְ הַמְּהִלֵּל הַמְּשַׁבֵּחַ וְהַמְּפָאֵר בְּפִי
עַמּוֹ וּבִלְשׁוֹן כָּל חַסִּידָיו וְעַבְדָּיו וּבְשִׁירֵי רֹד עַבְדְּךָ נְהַלֵּלְךָ יְיָ אֱלֹהֵינוּ
וְנִשְׁבַּחְךָ וְנַרְוֶםְךָ וְנַגְדִּלְךָ וְנִסְלִיכְךָ וְנִזְכִּיר אֶת כְּבוֹדְךָ כָּלִכְנוּ אֱלֹהֵינוּ
יְחִיד חַי הָעוֹלָמִים מֶלֶךְ מְשַׁבֵּחַ וּמְפָאֵר עַד עַד שְׂכָךְ הַגָּדוֹל בְּרוּךְ
אַתָּה יְיָ מֶלֶךְ מְהִלֵּל בְּתוֹשֻׁבָּה:

Source 4

קדם ברוך שאמר נדונים לוֹמַר
כִּי גִבּוֹר עָלֵינוּ חֲסִדוֹ וְאַמֶּת יְהוָה לְעוֹלָם הַלְלוּהָ:
בְּשֶׁנֶת אֲמִתִּים בְּרוּךְ הַמְּנַחֵל מְנוּחָה לְעַמּוֹ יִשְׂרָאֵל בְּיוֹם קָדֹשׁ:
בְּרוּךְ שֶׁנֶּתַן לְעַמּוֹ יִשְׂרָאֵל אֶת יוֹם
לְשַׁבּוֹת חַג הַשְּׁבוּעוֹת לְשַׁמְעִי צִצְתָּ לְשַׁמְעִי חַג הַשְּׁבוּעוֹת
לְשַׁבּוֹת חַג הַמִּצּוֹת לְשַׁבּוֹת חַג הַמִּצּוֹת
הַזֶּה. אֶת יוֹם טוֹב מְקַרָּא קָדֹשׁ הַזֶּה:

ביום טוב ברוך שנתן לעמו ישראל את יום מסוכות חג הסוכות בשיע שמיני חג עצרת במטה חג המצות בשבועות חג השבועות הזה את יום טוב מקרא קודש הזה. ברוך הוא וברוך שמו וברוך זכרו לעולמי עד: ברוך אתה יהוה אלהינו מלך העולם המלך הגדול והקדוש אב הרחמן מהלל בפי עמו משבח ומפאר בלשון כל חסידיו ועבדיו. ובשירי דוד עבדך נהללך יהוה אלהינו בשבחחות ובזמירות נהודך נגדלך נשבחך נפאריך נרוממך ונמליכך נקדישך נעריצך ונזכיר שמך מלכנו אלהינו יחיד חי העולמים משבח ומפאר שמו עדי עד. ברוך אתה יהוה מלך מהלל בתשבחות:

ברוך שאמר והיה העולם. ברוך הוא. ברוך
אומר ועשה. ברוך גזור ומקים. ברוך
עשה בראשית. ברוך מרחם על הארץ. ברוך
מרחם על הבריות. ברוך משלם שכר טוב
ליראיו. ברוך חי לעד וקים לנצח. ברוך פודה
ומציל. ברוך שמו. ברוך אתה יהוה אלהינו
מלך העולם האל אב הרחמן מהלל בפי עמו.
משבח ומפאר בלשון חסידיו ועבדיו. ובשירי דוד
עבדך נהללך יהוה אלהינו. בשבחחות
ובזמירות. ונגדלך. ונשבחך. ונפאריך. ונמליכך.
ונזכיר שמך מלכנו אלהינו יחיד חי העולמים.
מלך משבח ומפאר עדי עד שמו הגדול. ברוך
אתה יהוה מלך מהלל בתשבחות:

נוסח אחר שנתנו כמה קהילות לאומרו בשבת ובשלוש רגלים:

ברוך שאמר והיה העולם. ברוך אומר ועשה. ברוך גזור
ומקים. ברוך עשה בראשית. ברוך מרחם על הארץ.
ברוך מרחם על הבריות. ברוך משלם שכר טוב ליראיו. ברוך
אל חי לעד וקים לנצח. ברוך מעביר אפלה ומביא אורה.
ברוך שאין לפניו עולה ולא שכיחה ולא משוא פנים. ולא מקח
שחד. צדיק הוא בכל דרכיו וחסיד בכל מעשיו. ברוך פודה
ומציל. ובשבת אוסרים ברוך המנחיל מנוחה לעמו ישראל ביום שבת קודש.

פירושי סידור התפילה לרוקה [יד] ברוך שאמר-בברוך שאמר יש פ"ז תיבות, כי נתקן כנגד ראשו כתם פז, ואין להוסיף עליו. וניתקן כנגד האדרת והאמונה, שכך נמצא בספר רקמה, שנכתב בכתיבת מלאכים, שהאדרת והאמונה שיר שלהם.

Translation: In Baruch Sh'Amar there are 87 words because it was authored to match the words in the verse: "Rosbo Kesem Poֶז"; one should not add words to it. Baruch Sh'Amar was authored to correspond with the prayer: H'Aderet V'Ha-Emunah, as it is written in the book Rikma (?) that the prayer H'Aderet V'Ha-Emunah was written by the angels and that H'Aderet V'Ha-Emunah is a song of the angels.

What We Can Learn About Tefila From The Machzor Roma

Source 6

Footnote-בסידור טהינגן (כה א) בתפילת יום הכיפורים: האדרת כו' יש בה פ"ז תיבות כמו כן בברוך שאמר כו'; יכוין מאד בכל לבו כי הוא שיר המרכבה עד כאן. אכן איני יכול לכוין החשבון כו'.

Translation: Footnote-In the Siddur Tahingen (?) in the section that concerns the prayers of Yom Kippur: the prayer H'Aderet V'Ha-Emunah has in it 87 words just like Baruch Sh'Amar. While reciting Baruch Sh'Amar one should have great concentration because it is a song of the heavenly world. But I do not find that the prayer H'Aderet V'Ha-Emunah has 87 words in it.

Source 7

לקוטי מהרי"ך-האדרת והאמונה. הנה מנהג דידן לומר פיוט האדרת והאמונה בשבת ויו"ט אחר הלל הגדול קודם ברכת ברוך שאמר, והטעם עיין בסידור ר' שבת ובס' אור צדיקים משום שנמצא כתוב שבשעה שישראל אומרים ברוך שאמר אומרים המלאכים האדרת והאמונה.

Translation: It is our custom to recite the song H'Aderet V'Ha-Emunah on Shabbos and Yom Tov after the Great Hallel (Psalm 136) and before Baruch Sh'Amar. The reason is given in the Siddur of Rabbi Shabtai Sofer and in the book Ohr Tzadikkim: because it is written that at the time that Jews recite Baruch Sh'Amar, the angels in heaven recite H'Aderet V'Ha-Emunah.

Source 8

שלחן ערוך הרב סימן נא, ב', טז'-יש לומר ברוך שאמר בניגון ובנעימה כי הוא שיר נאה ונחמד; ותקנוהו אנשי כנסת הגדולה על ידי אגרת שנפלה מן השמים ומצאוהו כתוב בו ויש בה פ"ז תיבות וסימנך ראשו כתם פ"ז וקבלו לאמרו מעומד אפילו ביחיד; ועל פי הסוד יש לומר בפה עמו ולא בפי עמו.

Translation: One should recite Baruch Sh'Amar with a tune and a melody because it is a beautiful and sweet song. The Great Assembly authored it by way of a note that had dropped from Heaven and they found the words of Baruch Sh'Amar written upon it. And it has 87 words which we associate with the verse "Rosho Kessem Poz." It became the rule that it should be recited while standing even if recited while praying alone. By way of a secret communication, we learned to recite the bracha with the word "BaPeh Amo" and not "B'Fi Amo."

Source 9

משנה ברורה סימן נא' ס"ק א'- ברוך שאמר... ונכון לאמרו מעומד ואפילו ביחיד. ואוחז ב' ציצית שלפניו בשעת אמירת ב"ש ולאחר גמר ב"ש ינשקם. בפה עמו בסגול. בתשבות בחירק.

Translation: It is correct to recite Baruch Sh'Amar while standing even when praying alone.. One should hold two groups of Tzitzit while reciting it. After finishing Baruch Sh'Amar, one should kiss the tzitzit. The word "Ba Peh" should be written with a Segol. The word "BaTishbachot" with a Chirik.

Source 10

סידור עבודת ישראל- ומה שאמור במגן אברהם לאורח חיים סימן נא' שיש לומר בפה שהוא בגמטריא פ"ז אין משגיחין בגמטריות שנגד דקדוק הלשון.

What We Can Learn About Tefila From The Machzor Roma

Translation: Concerning that which the Magen Avrohom stated in Orach Chaim Section 51 that one should say “Ba’Peh” which represents the number 87 in gematria, we do not pay attention to a gematria when the results of the gematria contradict rules of Hebrew grammar.

Source 11

רב שבתי סופר – ושמעתי פי תהפוכת מדקדקים דקדוקי עניות שדורשים לגנאי ואומרים בכאן בפה עמו ונותנים טעם לפגם כי בפ”ה בגמטריא פ”ז לרמוז למספר התיבות של ברוך שאמר ודבריהם עקשות פה לא ידעו ענין הסמוך והמוכרת ולפי דבריהם היה צריך להוסיף מלת של ותהיינה אז פ”ה תיבות בברוך שאמר והוא להם פ”ה יקוש והאמת הפה נשבר ואנחנו נמלטנו. וכבר כתב הבית יוסף באורח חיים ס’ נו’ שאין לשנות ממטבע שטבעו חכמים בשביל שום דרשה.

Translation: I heard sounds of perversity from those who are pedantic about matters and who incorrectly interpret and then say “Be’Peh Amo”. They give a false justification because the word “BaPbeh” in gematria represents the number 87 which they see as a connection to the number of words in Baruch Sh’Amar. Their words demonstrate crookedness of the mouth. They do not know the grammatical rules of adjoining. According to their position, the prayer should have included the word “of” but then there would be 88 words in Baruch Sh’Amar which would then spell their downfall. Their interpretation would be then disproved and we would be relieved of it. The Beth Yosef had already written in Orach Chaim Section 56 that it is not proper to change the words chosen by Chazal because of an interpretation.

Source 12

Professor Naftali Weider in an article entitled: תיקונים בנוסח התפלה בהשפעת לשונות in his book: התגבשות נוסח התפלה במזרח ובמערב relates that he discovered ברוך שאמר of ברכה in which the אר”י dating earlier than the era of the סידורים written as בפה עמו. Those סידורים did not refer to the גמטריא of פ”ז nor did the number of words in their versions of ברוך שאמר equal 87. He further found that in those same סידורים wherever the word בפי appeared, it had been changed to בפה, including in the פיוט of קל ארון, in תפלת שבת. This is his explanation for the changes:

אני מציע שהנימוק להימנעות ממלת “בפי” נעוץ בעובדה, שמלת פי משמשת בצרפתית ובגרמניה העתיקה (ואף בלשונות אחרות) ביטוי של גנאי המביע בוז וזלזול, ולפרקים אף מלווה ביריקה. ביטוי גנאי זו בהקשר עם הקב”ה יש בו משום פגיעה בכבוד השם.

Translation: Changes that Entered the Nusach of the prayer under the influence of non-Hebrew Words- I suggest that the reason to avoid the word “BiPhi” is grounded in the fact that the word “Fi” in French and Old German (and in other languages as well) was a word that represented dishonor and contempt and on occasion was associated with spitting. Using a word of dishonor such as that in connection with G-d was seen as an affront to the honor of G-d.

Source 13

מגן אברהם אורח חיים ס” צח’ – כתוב בספר הגן לבטל מחשבה רעה בשעת התפלה יאמר ג”פ פי פי ואח”כ ירוק ג”פ ולא ירוק לגמרי אך בדרך נחת והלשון תהא בין שפתים בשעת

What We Can Learn About Tefila From The Machzor Roma

הרקיקה ובודאי תלך המחשבה עכ"ל ואינו נ"ל לעשות זה בתוך תפלת י"ח דהוי הפסק ומי יודע אם רפואה בדיקה היא.

Translation: It is written in the book Ha'Gan that in order to eliminate bad thoughts while praying, a person should say three times Fi, Fi, Fi and then spit three times but not to spit wholeheartedly but to do it gently while keeping his tongue between his lips while spitting. Certainly the bad thoughts would then depart. I do not agree with the suggestion of the Ha'Gan to act in that manner while praying Shemona Esrei because it would create a break and do we really know that the such action has the intended result.

Source 14

רמב"ם משנה תורה הלכות תפלה, פרק א', ד' – כיון שגלו ישראל בימי נבוכדנצר הרשע נתערבו בפרס ויוון ושאר האומות ונולדו להם בנים בארצות הגוים ואותן הבנים נתבלבלו שפתם והיתה שפת כל אחד ואחד מעורבת מלשונות הרבה וכיון שהיה מדבר אינו יכול לדבר כל צורכו בלשון אחת אלא בשיבוש שנאמר ובניהם חצי מדבר אשדודית וגו' ואינם מכירים לדבר יהודית וכלשון עם ועם ומפני זה כשהיה אחד מהן מתפלל תקצר לשונו לשאול חפציו או להגיד שבח הקדוש ברוך הוא בלשון הקדש עד שיערבו עמה לשונות אחרות, וכיון שראה עזרא ובית דינו כך עמדו ותקנו להם שמנה עשרה ברכות על הסדר, שלש ראשונות שבח לה' ושלש אחרונות הודיה, ואמצעיות יש בהן שאלת כל הדברים שהן כמו אבות לבל חפצי איש ואיש ולצרכי הציבור כולן, כדי שיהיו ערוכות בפי הכל וילמדו אותן ותהיה תפלת אלו העלגים תפלה שלימה כתפלת בעלי הלשון הצחה, ומפני ענין זה תקנו כל הברכות והתפלות מסודרות בפי כל ישראל כדי שיהא ענין כל ברכה ערוך בפי העלג.

Translation: After Jews were forced into exile by Nebechednezzzer the evil one (destruction of first Temple), Jews mingle with the Persians and Greeks and other nations and they gave birth to children in the Nations of the non-Jews. These children found that their spoken language was a combination of many spoken languages. When they would speak, they could not express their whole thought in one language except as a mixture of languages as we learn in Nehemia chapter 13 verse 24: and their children speak half Ashdodite and they did not know how to speak Hebrew. They speak the language of each nation. Therefore when one of them wishes to pray he runs short of Hebrew words with which to ask his needs or to praise G-d in Hebrew and ends up mixing words from other languages. When Ezra and his court noticed this issue, they authored the 18 blessings (shemona esrei) in order; the first three blessings that contain praise of G-d; the last three blessings that contain thanks to G-d; and the middle ones that contain requests for personal needs and communal needs. By establishing the text of the blessings, everyone said the blessings in the same order. As a result, they will study the blessings. The prayers of those who might stammer becomes a complete prayer like the prayer of those who have a strong command of the Hebrew language. And for this reason, they authored all the blessings and prayers so that the blessings and the prayers would be the same text for all so that each blessing would be said correctly even by those who stammer.

Supplement

Prayers In Which The Word בפי Was Substituted By The Word בפה

Second ברכת המזון Of ברכה

Handwritten Siddur Of The AR"l

עשה על הנסים ועל הכל יהוה אלהינו אנחנו מודים
לך ומברכים אותך יתברך שמך בפה כל חי תמיד לעולם ועד
ככתוב ואכלת ושבעת וברכת את יהוה אלהיך על הארץ
הטובה אשר נתן לך ברוך אתה יי וי ואנ הי על הארץ ועל
המזון

Last הפטרה After The ברכה

Siddur From The 1700's

על התורה ועל העבודה ועל הנביאים ועל
יום השבת הנה שנתנו לנו יי אלהינו
לקדשה ולקנותה לכבוד ולתפארת: על
דמכל יי אלהינו אנו מודים לך ומברכים אותך
יתברך שמך בפה כל חי תמיד לעולם ועד
ברוך אתה יי מקדש השבת: